

49. Çocuk Yazınında Aşk Teması: Peter Härtling'in "Benjamin Anna'yı Seviyor" Romanındaki Aşk Söyleminin İncelenmesi

Nurel CENGİZ²

APA: Cengiz, N. (2024). Çocuk Yazınında Aşk Teması: Peter Härtling'in "Benjamin Anna'yı Seviyor" Romanındaki Aşk Söyleminin İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 875-896. DOI: 10.29000/rumelide.1451495.

Öz

Çocuklar için yazılan eserlerin geçmişten günümüze yetişkinlerin bakış açılarından hareketle didaktik bir söylemle yazılması, bu eserlerinin gerçekten çocuğun beklentisini ne ölçüde karşıladığı sorusunu beraberinde getirmektedir. Neyin yazılacağına, basılacağına, çevrileceğine ve hatta satın alınacağına yetişkinler karar vermiştir. 1970'li yıllarda Almanya'da çocuk yazınında sınırlar aşılmış; aşk, ebeveynlerin boşanması, çeşitli bağımlılıklar gibi daha önce çocuk yazınında yer almayan konular işlenmeye başlanmıştır. Peter Härtling'in romanı *Ben liebt Anna* 1979 yılında yazılmış ve büyük beğeni toplamıştır. Roman, 1980 yılında Zürih Çocuk Kitabı Ödülü'nü kazanmış ve 1991 yılında Necdet Neydim tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Tabu bir konuyu ele alması açısından erek metindeki çeviri stratejisi önem arz etmektedir. Kültürlerarası iletişimi sağlayan bir olgu olan çeviri, sansür söz konusu olduğunda bu aktarıma ket vurabilmektedir. Sansürün nedenleri siyasi, kültürel veya ideolojik olabilir. Erek kültürde tabu sayılan müstehcen veya erotik sahnelerin sansürlenmesi de olasıdır. Bu bağlamda edebi dizgeyi kabul görmüş toplumsal normların dışına çıkmaması için kontrol eden ikili bir etmen bulunmaktadır. Bunlar çevirmen, eleştirmen ve araştırmacıların yer aldığı birinci grup ile dizgeyi dışarıdan kontrol eden medya, eğitim kurumları, siyasi partiler ve yaynevleri gibi patronaj olarak bilinen güç odaklarıdır. Çocuk yazınında farklı bir kültürel bağlama sahip erek kitle için kültürel uyarlama yapmak gerekebilir. Ancak tüm kültürel bağlamın uyarlanması, çocuğun kültürlerarası kaynaşma fırsatı yakalamasını engelleyebilir. İncelenen romanın çevirisinin yukarıda bahsedilen manipülasyon ve sansürden uzak olması ve erek kitle için herhangi bir uyarlamaya maruz kalmaması, ülkemizdeki çeviri çocuk yazını için alışılmamış bir durumdur. Bu çalışmada erek metindeki aşk söylemi Alvstad'ın çocuk yazını çevirisinde altını çizdiği kültürel uyarlama ve ideolojik manipülasyon özelinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Yazını, Çocuk Yazını Çevirisi, Aşk, Sansür, İdeoloji, Çevirmen Tutumu

- ¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.
Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %19
Etik Şikayeti: editor@rumelide.com
Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 12.02.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1451495
Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlme
² Dr. Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü, Almanca Mütercim Tercümanlık ABD / Dr., Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of Translation and Interpretation (German) (Ankara, Türkiye), nurelcengiz@hacettepe.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0003-3362-2204, **ROR ID:** https://ror.org/04kvwg42, **ISNI:** 0000 0001 2342 7339, **Crossreff Funder ID:** 501100005378

Love in Children's Literature: A analysis of the Love Discourse in Peter Härtling's Novel *Ben liebt Anna*³

Abstract

The use of didactic language in children's literature, influenced by the viewpoints of adults throughout history, prompts the inquiry about the extent to whether these works truly fulfil the child's expectations. Grown-ups determine the content to be written, published, translated, and purchased. During the 1970s, children's literature in Germany saw a significant shift as it started addressing previously unexplored themes, including love, parental divorce, and different addictions. This marked a departure from traditional boundaries in children's literature. Peter Härtling's work *I liebt Anna* was published in 1979 and garnered significant recognition. In 1980, the work received the Zurich Children's Book Award and was subsequently translated into Turkish by Necdet Nedim in 1991. The translation approach employed in the target text plays a crucial role in effectively dealing with a sensitive and forbidden topic. Censorship can impede the transmission of intercultural communication by hindering the process of translation. Censorship might be motivated by political, cultural, or ideological factors. Censorship may occur for explicit or pornographic situations that are deemed culturally inappropriate in the target society. Within this framework, there exists a twofold determinant that regulates the literary system to ensure it remains within the boundaries of recognised social norms. The first category consists of the agency of translators, critics, and scholars, while the centres of power, known as patronage, such as the media, educational institutions, political parties, and publishing houses, exert influence over the system from the outside. When creating literature for children, it may be essential to modify the content to suit the cultural background of the intended readership. Nevertheless, fully assimilating into the cultural milieu might hinder the child's chance to achieve intercultural integration. The absence of manipulation, censoring, and modification in the translation of the investigated work is a rare occurrence in our country's translated children's literature. This study focuses on analysing the portrayal of love in the target text, particularly in relation to cultural adaptation and ideological manipulation as highlighted by Alvstad in his translation of children's literature.

Keywords: Children's literature, translation of Children's literature, love theme, censorship, ideology, translator's agency

Giriş

Çocuk Yazını gerek ülkemizde gerek Batı'da diğer yazın türlerine kıyasla daha yavaş geliştirmiştir. Çocukluk kavramının tanımlanması ve yetişkinlerin dünyasından ayrı olarak "çocuk" kavramının ele alınması, üzerinde düşünülmesi ve bu konuda çalışmaların yürütülmesi dahi, günümüze çok yakın bir

³ **Statement:** It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Turnitin, Rate: %19

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 12.02.2024-Acceptance Date: 20.03.2024-Publication Date: 21.03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1451495

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

zamana denk gelmektedir. Günümüzde çocukluk kavramı ağırlıklı olarak Birleşmiş Milletler'in (BM) 1989 yılında gündemine aldığı ve 191 ülkenin kabul ettiği "Çocuk Hakları Sözleşmesi"ndeki tanım üzerinden açıklanmaktadır. Bu sözleşmenin ilk maddesine göre doğumundan 18 yaşına kadar her insan çocuk kabul edilir (UNICEF, 2004, s. 5). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise 10 yaş öncesini çocukluk, 10-19 yaş arası ergenlik dönemi olarak kabul eder. Çeşitli kaynaklara göre farklılık göstermekle birlikte günümüzde yaygın olarak doğumdan sonraki ilk 2 yıl bebeklik, 3-6 yaş ilk çocukluk (oyun), ilkökull yıllarını kapsayan 7-11 yaş ikinci çocukluk, 12-18 yaş ergenlik dönemi olarak kabul edilir. Çocukluk, evrensel bir deneyim olmakla birlikte kültüre özgüdür. Çocuğa yaklaşım, tabular, normlar, sağlık anlayışı kültüre göre değişim göstermektedir. Çocukların gelişim evreleri de yine kültüre göre farklılıklar göstermektedir (akt. Güçlü, 2016:2). Batı'da yaklaşık olarak beşinci ve on üçüncü yüzyıllar arasında, çocukluk yaşamın farklı bir dönemi olarak görülmemektedir ve büyüyen insanın bakım ve beslenme gereksinimi de dikkate alınmamaktadır (akt. Gander & Gardiner, 2004 s.26). Çocukluktan yetişkinliğe geçiş beş ile yedi yaşa tekabül etmektedir. Bu zamana kadar olan süre bebeklik olarak tanımlanır. Ayrıca bir çocukluk dünyası söz konusu değildir. O dönemi betimleyen tablolarla küçük çocukların yetişkin kıyafetleriyle, onların yüz ifadeleri ve beden oranlarıyla resmedildikleri dikkat çekmektedir (Gander & Gardiner, 2004 s. 27). Rönesans ile birlikte çocukluk kavramı değişmeye başlamıştır. Fransız devrimi, sanayi devrimi, burjuvazinin siyasal gelişimi ve aydınlanma gibi toplumu derinden etkileyen gelişmeler çocukluğun yavaş yavaş tanınmasına ve tanımlanmasını sağlamıştır. Bu gelişmeler neticesinde çocuk kavramı toplumsal olarak yaşamın belirli bir dönemini kapsayacak şekilde algılanmaya başlanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde ise matbaanın geç gelişi ile birlikte modernleşme 19. yüzyılda başlamış ve Batı'daki gelişmelerin örnek alınması şeklinde seyretmiştir. Batı'da 16. yüzyılda başlayan değişim ile yetişkinlerin dünyasından ayrılarak kendine ait bir dünyaya kavuşmaya başlayan çocukluk anlayışı, ülkemizde üç yüzyıl gecikmeli olarak gerçekleşmiştir. Çocukların eksik veya küçük yetişkinler olarak görülmesi yaygın anlayış iken gecikmeli de olsa bu anlayış değişmeye başlamış ve çocuk ile ilgili ihtiyaçların farkına varılmıştır. Çocuğun kıyafeti ve ona sunulan yazın gibi konularda yetişkinlerle koşut durumda olan çocuk için 1901 doğumlu Ahmet Hamdi Tanpınar "Çocuk, asrımızın bir keşfidir." ifadesini kullanmıştır (Onur, 2007, s. 160). Tanpınar'ın şu sözlerinden 19. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde çocuğa bakış ile ilgili fikir sahibi olunabilir.

Filhakika düne kadar biz çocuğa sadece büyüğün küçüğü, eksiği, yetiştirilmesi lâzım geleni diye bakardık. Bu gün ise çocuğu ve çocukluğu kendi başına bir mesele ve âlem gibi almağa başladık. Hatta bazı psikoloji sistemleri daha ileriye giderek büyük insanı çocukta ve çocukluğunda aradı ve buldu da. Psikanalist sistem, şahsiyetin teşekkülünde çocukluk devrinin ve arzularının ön plâna alınmasından başka nedir? Çocuk zamanımızda elbisesiyle, eğlencesiyle, hürriyetiyle, psikolojisiyle, hatta çalışmasıyla büyük adamdan ayrı bir âlemdir. Düne kadar iki taraflı ve son derecede yersiz bir iyi niyetin kısıltığı bu devre -bilhassa iş hayatı tahsille geciken şehir muhitlerinde- çok uzun süren ergenlik mevsimiyle adeta büyüdü, genişledi. Çocuk bu imkânın ve hürriyetin şimdiki zevkini çıkarıyor, keyfini sürüyor, sanat tecrübeleriyle, iyi ellere geçerse ne kadar zengin bir dünyaya sahip olduğunu gösteriyor. (Tanpınar, 2000, s. 453)

Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere, Osmanlı'da çocuğun fark edilmesi Batı'daki gelişmeleri takip ederek gerçekleşmiştir.

Çocukların birçok ihtiyaçlarının yanı sıra kültür ve sanat ihtiyaçları da bulunmaktadır. Çocuk yazını da tıpkı çocukluk kavramı gibi çok ağır adımlarla gelişmiş ve Batı'daki gelişmeleri takip etmiştir. Bu çalışmada Peter Härtling'in *Ben liebt Anna* [Benjamin Anna'yı Seviyor] eseri incelenmiştir. Almanya'da çocuk yazını alanında önemli bir isim olan Härtling bu eserinde çocukluk aşkını ele almıştır. Eserin Türkçeye çevirisini çocuk yazını ve çevirisi alanında Türkiye'de önemli çalışmalara imza atan Necdet Neydim yapmıştır. Romanın Türkçesi ilk olarak 1991 yılında Afa Yayınları tarafından, daha sonra 2005

yılında *Günüşiği Kitaplığı* tarafından toplamda 6 baskı olarak yayımlanmıştır. Hikâye 10 yaşlarındaki Benjamin ve Anna'nın birbirlerine karşı hissettikleri sevgi ve aşk üzerine kurulmuştur. Eserin Türkçe çevirisinde, tabu konular arasında görülen aşk temasının nasıl ele alındığı ve erek dile aktarıldığı, söylem üzerinden ele alınacaktır. Özellikle ideolojik bir manipülasyon veya sansürün söz konusu olup olmadığı incelenirken bir taraftan da çocuk yazınında sıklıkla karşılaşılan kültürel uyarlamaların olup olmadığına bakılacaktır.

2. Kuramsal Çerçeve

Ülkemizde, çeviri çocuk eserlerinin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Türk edebiyatında çocuk yazının gelişmesinde ve şekil almasında çeviri eserler önemli bir role sahiptir. Çocuk yazını çevirisi ise sanılanın aksine oldukça zor bir iştir. Çocuk yazını çevirisinde çevirmenin rolüne dikkat çeken İsveçli araştırmacı Alvstad'ın 2010 yılında kaleme aldığı *Children's Literature and Translation* başlıklı makalesinde çocuk yazını çevirisinde dikkat edilmesi gereken hususları vurgulamıştır. Bunlar kültürel bağlamın uyarlanması, ideolojik manipülasyon, hedef kitlede hem çocukların hem yetişkinlerin kapsam dahilinde olmasını ifade eden çift okurluk, sözel özellikler ve son olarak metin ile imge arasındaki ilişkidir. Özellikle ideolojik manipülasyon ve kültürel bağlama göre uyarlama kavramlarının üzerinde durarak çeviri çocuk yazınında çevirmen kararlarının gerek etik gerekse de ideolojik boyutuna dikkat çekmektedir. (Alvstadt, 2010, s.22-23).

Çocukların sahip oldukları bilgi birikimi, duygusal ve pedagojik gelişimleri gibi faktörler çocuk yazını çevirisinde izlenilecek yolu da etkilemektedir. Puurtinen, çocuk yazını çevirmenin özgürlük alanının daha geniş olduğunu ifade eder. Şöyle ki çevirmenin erek kültüre ait metnin gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda kaynak metne müdahale etmesine izin verildiğini ve hatta çocuk yazını çevirmeninden kaynak metni bu doğrultuda gerektiğinde yönlendirilmesinin beklendiğini ifade etmektedir. Çevirmenin; çocuğun beklentilerini dikkate almak, aile ve yayıncı gibi araçların beklentilerini de karşılamak zorunda olması, çocuk yazını çevirisinin yetişkinler için yapılan çevirden daha zor bir uğraş olduğunu ifade eder (Puurtinen, 1994: 84).

Puurtinen gibi Shavit de çocuk yazınında çevirmenin sınırlarını veya özgürlüğünü belli ölçülerde savunan bir çeviribilimcidir. Shavit'e göre çocuk yazını çevirmeni ilgili toplumun beklentileri kapsamında çeviri metne müdahale edebilir, burada çevirmenin amacı metni çocuğa uygun ve faydalı hale getirmektir. Söz konusu özgürlük; erek metindeki olay örgüsü, tipler ve dil kullanımı yetkinlikleri göz önünde bulundurularak çeviri metinde gerekli düzenlemelerin yapılması şeklindedir (1991: 19- 24).

Kültürel bağlam ve ideolojik manipülasyon Puurtinen ve Shavit'in yaklaşımları doğrultusunda ele alındıklarında, eserlerin içerikleri adeta yeniden metin üretimine kadar gidebilen süreçler olarak karşımıza çıkabilmektedir. Şöyle ki çocuk yazını söz konusu olduğunda erek metindeki kurgu, söylem ve ifadeler erek kitleyi rahatsız edici boyutta ise çevirmen devreye girerek çeviri metin üzerinde gerekli gördüğü noktalarda sansür uygulayabilmektedir. Bu durum özellikle aşk, cinsellik, çplaklık gibi çocuk yazınında pek alışılmadık durumlar söz konusu olduğunda karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'deki çocuk yazınının didaktik yönünün ağır basması ve yetişkin bakış açısıyla yukarıda bahsedilen konuların çocukluk çağı ile bağdaştırılmayan içerikler olarak görülmesi kanıksanmış bir düşünce tarzıdır. Aşk çocukluk çağında da karşılaşılan bir duygudur ancak özellikle geleneksel ve muhafazakâr toplumlarda çocuk yazınında göz ardı edilmiş veya olağanlaştırılmaması gereken bir konu olarak görülmüştür.

İdeolojiler bir grubun üyelerinin köklü inançlarıdır (Vandyk., 2003, s.16). İdeolojiler, dilin kullanımı ve söylem üzerinden edinilir. Hall'a göre söylem "Dil vasıtasıyla görünürlük kazanan ve düzenlenen; hazır ve önceden kurulmuş 'tecrübe edişler' kümesidir (1977, s. 322). Söylemler, neyin tecrübe edilebileceğini ya da tecrübenin taşıyabileceği anlamı sınırlayan ve bu şekilde söylenebilecek ve yapılabilecek olanı etkileyen çerçeveler dayatırlar. Her bir söylem, bazı şeylerin söylenmesine izin verirken diğer bazı şeylerin söylenmesini zorlaştırır ya da engeller. Söylemler böylelikle iletişimsel eylemin gerçekleşmesini sağlayan özgül ve ayrıştırılabilir vasıtalar sunarlar (Purvis & Hunt, 1993, s. 22). Bu tanımdan hareketle söyleyebiliriz ki söylem, düşünce, iletişim ve eylem için bir araç sunarken; taşıdığı ideolojiye hizmet etmeyen ya da dışında kalan ifadeyi kapsam dışı bırakabilir ya da manipüle edebilir. Geçmişten günümüze çocuk yazınına baktığımızda seçilen içeriklerin didaktik çizgisi dikkat çekmektedir. İdeoloji tanımdan hareketle bu didaktik çizgiyi çocuk yazınında bir ideoloji olarak ifade etmemiz yanlış olmayacaktır. Härtling'in eserindeki çocukluk aşkı teması, Türk çocuk yazını geleneğinin dışındadır. Ancak bu romanında Härtling, çocukluk aşkı çerçevesinde çocukların gelişim evrelerine ve toplumsallaşma süreçlerine de ışık tutmaktadır. Her ne kadar çocukların birbirlerine dokundukları ve çıplak oldukları sahneler olsa da bunlar çocuksu bir saflıkla müstehcenlikten uzak bir şekilde betimlenmiştir.

Bizler fikirlerimizin çoğunu öncelikle ebeveynlerimizden ve akranlarımızdan başlayarak diğer grup üyelerini dinleyerek ve okuyarak edinmekteyiz. Daha sonra ideolojileri, maruz kaldığımız çok fazla konuşma ve metin biçimleri arasından örneğin; televizyon izleyerek, okulda okutulan kitaplardan, reklamlardan, gazetelerden, romanlardan ya da iş arkadaşlarımız ve dostlarımızla yaptığımız günlük konuşmalardan öğreniriz (Vandyk., 2003, s.18). Çocukların fikirlerine yön vermek konusunda çocuk yazını önemli bir araçtır. Çocuk yazınında aşk ve bu duyguyla ilintili olarak olay örgüsünde yer alabilen yakınlaşma, çıplaklık, fiziksel temas veya dürtüler söz konusu olduğunda toplumun bunlara bakışını etkileyen değerlere değinmek gerekir. Değerler, bir toplumda neyin iyi veya kötü olduğunu belirleyen sistemlerdir. Bu kurallar ve değerler temelde iyi ve kötü, müsaade edilen ve yasak olan ya da tehlikeli veya güvenli olanı belirleyen; benzer bireyler, gruplar ve toplumlarca kabul görmüş temel amaçları tanımlar (Hofstede, 2010, s.9). İnsanlar sadece kendi özel deneyimleriyle ilgili kişisel inançlara sahip değillerdir, aynı zamanda mensubu oldukları grubun diğer üyeleri ile daha genel inançları paylaşırlar. Sosyokültürel kurallar olarak nitelendirebileceğimiz değerler sistemi, genellikle aynı kültür içerisinde karşı konulmayan inançlar olarak karşımıza çıkarlar. Gerek çeviri gerekse yerli çocuk yazınına bakıldığında tabu konulardan biri olan aşk temasının Neydim'in çevirisiyle Türk çocuk yazınında yer alması önemli bir gelişmedir. Almanya'da 1979 yılında yazılmış ve 1980 yılında Zürih Çocuk Kitabı Ödülü'nü almıştır. Aradan geçen 40 yıla rağmen dünyada büyük beğeni toplamış olsalar dahi, ülkemizde "sakıncalı" olarak görülüp poşete konan çocuk kitapları tartışılırken bu alanda daha çok çalışmanın yapılması gerektiği kanısındayım.

Bu çalışma kaynak metnin sansür, manipülasyon ya da uyarılma ile müdahale edilerek erek kitleye uygun hâle getirilip getirilmediği sorusuna dayanmaktadır. Peter Härtling'in *Ben liebt Anna* [Benjamin Anna'yı Seviyor] romanındaki aşk söylemi incelenmiş ve söz konusu söylemlerin erek metine nasıl aktarıldığı irdelenmiştir. Härtling, henüz kitabın başında neden böyle bir hikâye yazdığını açıklarken; aşk duygusunun sadece yetişkinlerin dünyası için geçerli olmadığını, çocukların da bu duyguyu hissettiğini, kendisinin de yedi yaşındayken bir kıza âşık olduğunu ifade eder. Çocukluk çağında aşk kavramının normal kabul edilmesi kültüre özgü bir tutumdur. Alman toplumunda küçük çocukların akranlarına karşı bu duyguyu hissetmeleri yadırganmaz ve çocuk yazınında bir romanın konusu olarak karşımıza çıkabilir. Türk çocuk yazınında aşk daha dikkatli ele alınan bir konudur. Çevirmenler özellikle ebeveynlerin tepkisini çekmemek için gerekli gördükleri yerleri sansürleyebilirler. Härtling'in söz

konusu romanının çevirisi ülkemizde çocuk yazını ve çevirisi konusunda usta bir isim olan Necdet Neydim tarafından yapılmıştır. Neydim, eseri çevirirken aslına sadık kalarak ve sansür uygulamadan çevirmeyi tercih etmiştir. Erek metin söylemi Alvstad'ın çocuk yazını çevirilerinde üzerinde durduğu hususlardan olan kültürel bağlamın uyarlanması ve ideolojik manipülasyon ışığında incelenmiştir.

Romanın çevirmeni ile kısa bir söyleşi yapılmış ve gerek kitabın çevrilme süreci hakkında verdiği bilgiler gerekse roman ile ilgili görüşleri çalışmaya katkı sağlamıştır.

3. Çocuk Yazını ve Çeviri

Çocuk yazını, yetişkinler tarafından çocuklar için yazılmış yazın türü olarak kabul görmektedir. Çocuklar okurken eğlenir, farklı dünyaları keşfeder, farkında olmadan kendi içinde yaşadığı ve anlamlandıramadığı duygu ve durumlarla okuduğu eserlerde karşılaşarak özdeşim kurar. Ancak neyin yazılacağına, nasıl yazılacağına, neyin basılıp, neyin çevrileceğine ve çoğu kez hangi kitabın satın alınıp okunacağına yetişkinler karar verir. Çocuk yazınının gelişim aşamalarına bakıldığında, çok yakın bir tarihe kadar oldukça didaktik ve cinsiyetçi metinlerle karşılaşırız. Bu metinlerdeki içeriğin çocuğun fiziksel ve duygusal gelişimine ve ihtiyaçlarına göre değil, onların almaları arzu edilen şekillere uygun olduğu görülmektedir. Yine çocukların dünyasıyla ilişkili olmayan siyaset ve ideoloji de birer manipülasyon aracı olarak belirli dönemlerde çocuk yazınına yön vermiştir. Çocuklar yüzyıllar boyunca yetişkinler için yazılmış metinlerin kendilerine göre uyarlanmış halleriyle yetinmek zorunda kalmışlardır. Oysaki çocuk yazınında çocuğun dünyasına ve gerçeğine koşut bir dünya kurgulanmalıdır (Dilidüzgün, 2004, s.22).

3.1. Almanya'da Çocuk ve Çocuk Yazını

Çocuk yazınının kendi başına bir edebi tür olarak kabul görmesi çocukluk kavramının gelişimi ile ilintilidir. Eski çağlarda çocuklar için uygun görülen yazın türleri arasında özellikle masallar, destanlar, ninniler ve hikayeler gibi sözlü türlerin yer aldığı görülmektedir (Koyuncuoğlu, 2024, s.4). Antik ve Orta Çağ'da küçük veya eksik yetişkin olarak görülen ve kendine ait bir dünyası olmayan çocukların, kendilerine ait bir yazın türleri de yoktur. Özellikle Hristiyanlık dininin baskın olduğu Orta Çağ'da kilisenin etkisi yazın ürünlerinde de hissedilmiştir. Dini konuların ağırlıkta olduğu ve çocuk gelişimini olumlu yönde etkilemeyen ürünler, Orta Çağ çocuk eserlerinde etkili olmuştur. (Yalçın & Aytaş, 2005, s. 15-19). Matbaanın icadı şüphesiz yazınsal alanda üretimin artmasına neden olmuştur. Her ne kadar doğrudan çocuklar için özel üretilmiş içerikler ile bir çocuk yazınından bahsetmek mümkün olmasa da İngiltere, Fransa, Almanya ve İskandinav ülkeleri çocuk yazını alanında ilk bilinçli girişimlerde bulunmuşlardır. İngiltere'ye matbaayı getiren isim William Caxton her ne kadar çocuklara uygun olmayan kitaplar basmış olsa da *Aisopos Masalları*, *Tilki Reynard* ve *Kral Arthur'un Ölümü* çocuk klasikleri arasına girmeyi başarmıştır (Norton, 1987, s. 47). Batı'da basılan eserle bakıldığında çocuklar için ilk düşünülen eserler, klasikler olmuştur. Çıkış noktası aslında çocuklar olmayan bu eserler, onlar için yeniden düzenlenmiştir. *Aesopos Masalları* buna örnek gösterilebilir. Aydınlanma Dönemi'nden 18. yüzyıla kadar masallar, çocuklar için kabul gören yazın türü olmaya devam etmiştir. Bu dönemde çocuklar ve yetişkinler aynı masalları dinleyip aynı oyunları oynamışlardır (Neydim, 2003, s. 27). 18. yüzyılın ortalarına kadar edebiyat alanında çocuğa yönelik ve çocuğu merkeze alan bir yaklaşımdan bahsetmek mümkün değildir. Çocuk yazını konusunda Batı'da asıl gelişmelerin 17. yüzyıldan itibaren başladığı ve 18. yüzyılda hız kazandığı söylenebilir (Erten, 2011, s. 20). Çocuğun gerek toplum içerisinde ve sosyal hayatta gerek edebiyat alanında görünürlük kazanması, ancak modernite ile başlar. Sosyal görünürlük ile kendisine ait bir dünyaya kavuşan çocuk için ileride yetişkinlerin dünyasına kabul

edilmek amacıyla okumayı ogrenmek ve eğitim görmek önem kazanmıştır (Neydim, 1998, s. 17). Bu doğrultuda çocuklar için yazınsal içerik üretilmeye başlanmıştır.

Jean Jacques Rousseau'nun pedagojik vurgusu ile dikkat çeken 1762 tarihli eseri *Emile ou sur l'education* [Emile ya da Eğitim üzerine] Batı'da birçok ülkede olduğu gibi Almanya'da da büyük ilgi görmüş ve henüz 1770'li yıllarda eğitim bilimciler tarafından alımlanarak ocuk yazınında bir kılavuz olarak kabul görmüştür (Ewers n.d.). Burjuva ahlak anlayışının egemen olduğu 18. yüzyılda çocuklar için üretilmiş eserlerde de bu anlayış dikkat çekmektedir. Eğitim imknına sahip burjuva çocuklarına çiftçiler ve zanaatkrları hor görmemeleri gerektiği, onlara yardımsever bir tutumla yaklaşmaları gerektiği ve birtakım sıkıntılı davranışlarını hoş görmeleri gerektiği vurgulanır. Sınıflar arası ayırım oldukça dikkat çekicidir ancak üstte olanın altta olanı ezmemesi gerektiği didaktik bir Şekilde ifade edilir. Burjuvanın varlığını korumak ve sürdürmek için alttaki sınıflara ihtiyaı vardır, söz konusu hoşgoru karşılıklı çıkar ilişkisine dayanmaktadır ancak burjuva erdemi olarak önemli bir değerdir ve yazın yoluyla çocuklara aktarılır. Yardım, hoşgoru, cömertlik gibi konularda kendisinden beklenen erdemli davranışı göstermeyen kahramanların cezalandırılmaları, erdemli olanların mkfatlandırıldığı bir yazınsal içerik mevcuttur (Wild, 2008, s. 48). 1772 Johann Christoph Adelung *Leipziger Wochenblatt für Kinder* adıyla Almanya'nın ilk ocuk dergisini çıkartmaya başlar. Onu Alman edebiyatında ocuk ve gençlik yazınının öncüleri arasında kabul gören Christian Felix Weie'nin *Kinderfreund* isimli dergisi takip etmiş ve oldukça beğeni toplamıştır. Dergi 1775-1782 yılları arasında 24 sayı olarak çıkmıştır. Dergide yer alan bir hikyede baba karakteri okurlara tanrıyı onurlandıran, ailelerine neşe veren, diğer insanlara fayda sağlayan ve kendi mutluluğu için çabalayan insanlar görmeyi umduğunu; muhtaçlara Őefkatle yaklaşmanın ve onlara destek olmanın onurlu davranışlar olduğunu, aksi Şekilde davrananların kendi insanlık onuruna karşı geldiğini ve toplum tarafından dışlanacağını ifade eder (Wild, 2008, s. 47). Görüldüğü üzere söylemi oldukça didaktik bir anlayışa sahiptir. 18.yüzyıl yazınına damgasını vuran Aydınlanma Dönemi değerleri doğrultusunda henüz dürtüsel olarak hareket eden çocukların eğitimine özel önem verilmeye başlanmış ve eğitim yoluyla bu dürtüsellik basteırılması amaçlanmıştır. Onların akıl ve mantık çerçevesinde hareket eden bireyeler olmalarını sağlamak amacıyla içerikler Aydınlanma'nın değerleri ile doludur. John Locke'nin 1693 yılında çıkan *Some Thoughts Concerning Education* [Eğitim üzerine Düşünceler] isimli çalışması ve Fransız teolog François Fenelon'un 1699 yılında yayımlanan gelişim romanı *Les aventures de Telemaque* [Telemak'ın Maceraları] bu bağlamda oldukça etkili olmuştur (Wild, 2008, s. 49). Fenelon'un romanı Osmanlı'da ilk eviri roman olma özelliğine de sahiptir.

19. yüzyıl Alman edebiyatına damgasını vuran Romantizm akımı ocuk yazını alanında da etkili olmuştur. Romantik dönem yazarlarından Ludwig Tieck ocuklar için üretilen yazınsal içeriklerde özellikle Aydınlanma geleneğinin etkisindeki didaktik yaklaşımı eleşirmiştir (Ewers, 1984, s.12). Romantizm dönemi halk edebiyatında, döneme damgasını vuran Fransız Devrimi'nin etkisiyle milli değerlere dönüş söz konusudur. Yazınsal alanda özellikle Grimm Kardeşler'in derleyip yazılı hâle getirdikleri masalların yanı sıra Őiirler ve eski hikâyeler çocuklar için yeniden derlenmiş ve milli duyguların etkisi altında basılmıştır. Bu döneme damgasını vuran eserler olarak *Hansel ve Gratel*, *Pamuk Prenses ve Yedi cüceler*, *Külkedisi*, *Bremen Mzıkacıları* gibi masallar önem gösterilebilir (İkiz, 2017, s.26).

20. yüzyılın başlarında Alman ocuk yazınında halk edebiyatından masallar, efsaneler, hikâyeler, ocuk Őarkıları ve türkülerin yanı sıra dünya edebiyatından *Don Kişot*, *Robinson Crusoe*, *Gulliver'in Gezileri* ve *Masalları* gibi eserler yeniden derlenmiştir. *Heidi*, *Arı Maya* ve özellikle kız çocuklarını hedefleyen *Trotzkopf-Serie* gibi kitaplar çok ve uzun süre satanlar listelerinde yerini alır (Karrenbrock, 2008,

s.248). I. Dünya Savaşı ile birlikte Alman çocuk yazınında savaş romanları dikkat çeker. Özellikle genç kızlar ve genç oğlanlar için yazılmış eserler vatan sevgisi, fedakârlık, adanmışlık, kahramanlık ve erdem gibi değerleri vurgularken; erkeklerin cephede savaşırken kendilerinden beklenen kahramanlık ve genç kız ile kadınlardan erkekler cephedeyken sergilemeleri gereken tutum ve davranışlar bu eserler aracılığı ile aktarılmıştır. Oğlanlar için *Ein Jahr in Waffen* (1911), *Auf der Wacht im Osten* (1915); kızlar için yazılan eserlere *Aus großer Zeit* (1908) ve *Die wir mitkämpfen* (1916) örnek olarak gösterilebilir (Wilkending, 2008, s.235-236).

Weimar Cumhuriyeti'nin yıkılışı ve Nazi Almanyası'nın yükselişi ile çocuk yazınına nasyonal sosyalizm ideolojisi egemen olmuştur. Erkek çocuklarının gözü pek birer kahraman savaşçı olmaları için kahramanlık, disiplin, görev bilinci gibi konular ağırlıklı olarak ele alınmıştır. Geçmişten tarihi figürlerin yeniden kahraman olarak karşımıza çıktığı eserler de mevcuttur. Örnek olarak Hjalmar Kutzleb'in *Der erste Deutsche: Roman Hermann des Cheruskers* (1934) gösterilebilir. Nazi çocuk yazınında birçok eserden sadece biri olan *Helden der See* (Fritz O. Busch 1934) başka bir örnek olarak ifade edilebilir. Tıpkı I. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi genç kızlar ve erkekler Hitler Almanyası'nda vurgulanan erdemler ve değerlerin domine ettiği içerikler ile manipüle edilmişlerdir. Genç kız romanı özellikle bu dönemde oldukça gelişim göstermiştir. *Evchen Springenschmitt und ihre Geschwister* (Käthe Miethe 1938), *Hanne wird fünfzehn* (Gertrud Bohnhof 1934) ve *Junge Mutter Randi* (Lise Gast 1939), *Grita wächst heran* (Grete Westecker 1939) gibi eserler Nazi Almanyası'nda yaratılmak istenilen Alman kadını prototipini aktaran ve Alman kadınının gelecekteki yerini de işaret eden eserler olarak kabul görmektedir (Josting, 2008, s.282-283-289-290).

1945 sonrası Almanya, savaşın yaralarını silmeye çalışırken çocuk yazını da geçmişinden kurtulmaya çalışmıştır. Karin Reschke'nin *Die Memorien eines Kindes* [Bir Çocuğun Anıları] isimli eserinde bir çocuğun kaleminden şu sözler çıkar "Keiner lebt wie er vorher gelebt hat" [Hiç Kimse Eskiden Yaşadığı Gibi Yaşamıyor] (Reschke, 1980, s.5). 1950-1970 arasındaki süreç Batı Almanya'da çocukluğun bağımsızlaşmasını hedefleyen anlayışla çocuk yazınının en parlak dönemi olarak ifade edilebilir. Bu alanda ısrarcı tutumu ile yüzyıllardır gelenekseli ön planda tutan yaklaşım, yerini çocuğun bakış açısından kendi dünyasını odağa alan bir anlayışa bırakır. Çocuğun deneyimlerini, hayallerini ve isteklerini yaşamaya olanak sağlayan anti otoriter bir çocuk yazını gelişir. Batı Almanya'nın ABD etkisinde gelişim göstermesi, bu durumun tetikleyici faktörleri arasında olabilir. Sadece yetişkinlerin otoritesini sorgulayan değil, aynı zamanda çocuklar için kendi yaşlarına uygun deneyimleri yaşamaları için de bir alan oluşturması açısından önemli kabul edilir. Bu dönemde Amerikan edebiyatından birçok fantastik eser Almancaya çevrilir. *Peter Pan* (J. M. Barrie), *The Wind in the Willows* (Kenneth Graham), *Dr. Dolittle* (Hugh Lofting), *Winnie the Pooh* (A. A. Milne) ve *Mary Poppins* (P. L. Travers) örnek olarak ifade edilebilir. Özellikle Astrid Lindgren'in *Pippi Langstrump* [Pippi Uzunçorap] serisi modern Alman çocuk yazınına yön veren eserlerden olmuştur (Ewers n.d.).

1970'li yıllar Alman çocuk yazınında yeni bir dönüm noktası olmuştur. 70 öncesi çocuk yazınında çocuklar otoriter, geleneksel ve yetişkin egemen baskılarından kurtarılmaya çalışılırken, 70 sonrası bir adım ileri gidilerek çocukların yetişkinlerle eşit haklara sahip oldukları vurgulanır. Dünyayı etkisi altına alan siyasi rüzgâr ve başkaldırı anlayışı çocuk yazınında da kendini gösterir. İnsan hakları ve eşitlik önemli kavramlar olarak vurgulanır. Önceki yıllarda macera kitapları ile keşif yolculuğuna çıkan çocuklar gerçek hayatla karşı karşıya getirilir. Söz hakkı tanınan, kararlarına saygı duyulan, sadece komut alan birer küçük insan olmadıkları; aksine birer muhatap oldukları anlayışı yazınsal içeriklerde vurgulanmaktadır. Ebeveynlerin ilişkilerindeki sorunlar, boşanma, annenin bağımsızlık ve mesleki varoluş mücadelesi, babanın işsizliği, şiddet, alkol sorunları ve başka bağımlıklar, hastalık ve hatta ölüm

çocuk yazınında yerini alır. Christine Noestlinger'in *Wir pfeifen auf den Gurkenkoenig* [Kim Takar Salatalık Kral'ı] (1972), Ursula Woelfel'in *Wir lassen unsere Kinder* (1972) eserlerinde çocukların yetişkinlerle birlikte çatışmalarla dolu bir dünyada yaşamaları anlatılırken hayatın sadece mutlu anlardan ibaret olmadığı vurgulanmış, *Die grauen und die grünen Felder* [Gri ve Yeşil Alanlar] (1970) kitabında ise çocuklar dünyadaki sosyal ve siyasi problemlerle karşı karşıya getirilmiştir. Peter Härtling'in incelenen eseri *Ben liebt Anna* [Benjamin Anna'yı Seviyor] da 1979 yılında yazılmış ve çocuk ile aşk temasını bir araya getirerek dönemin sınırlarını zorlayan ruhunu yansıtan bir romandır.

1990'lı yıllardan itibaren edebiyat, çocukların farklı dünyalar keşfedebilecekleri, değişik maceralar yaşayabilecekleri tek eğlence aracı olmaktan çıkmıştır. TV dizileri ve programları, bilgisayarlar ve daha sonra internet çocukların boş zaman aktivitelerinden bazılarıdır. Bu kadar çok seçeneğin arasında kitap okumanın çocuklara cazip gelmesi için içeriğin onların ihtiyaçlarına göre şekil alması gerekmektedir. Bir de önceki yıllarda kaygısızlıktan gerçekliğe geçiş yapan çocuk yazını içerikleri ile yıpranmış çocuklar söz konusudur. Kendi ruhsal sorunlarını isimlendirebilen bir kuşak oluşmuştur. 90'lardan itibaren Almanya'da kişisel deneyimlerin ön planda olduğu bir toplum dikkat çekmektedir. Çocuk yazını içeriklerine bakıldığında çocukların varoluş süreçlerini anlamlandırılmalarını sağlayan, sahip oldukları hak ve özgürlükleri deneyimledikleri, hatalar yaptıkları konular dikkat çekmektedir. Çok renkli bir yelpaze söz konusudur. Yazınsal içeriklerin aynı zamanda birer durum komedisine dönüşmeye başladığı bir döneme geçilmiştir. Christian Bieniek'in *Immer cool bleiben* (1993), *Lacki Sisters – und ob* (1997) ve *Knutschen erlaubt* (2000) eserleri örnek olarak verilebilir.

3.2. Türkiye'de Çocuk ve Çocuk Yazını

Çocuk yazını Türk edebiyatında Almanya'daki gelişmelere benzer bir düzlemde biraz gecikmeli olarak gelişmiştir. Tanzimat Dönemi'ne kadar çocuk yazını ağırlıklı olarak ninniler, masallar, destanlar, tekerlemeler, bilmece ve efsaneler gibi sözlü eserlerden oluşmaktadır (Erten, 2022, s.31). Tanzimat ile birlikte çocuk yazınında örnek teşkil eden ilk eserler çeviri eserler olmuştur.

Sözlü kültürün etkisinin oldukça yoğun hissedildiği İslâmiyet öncesi Türk toplumlarında çocuğun önemli bir yerinin olduğu görülmektedir. Dede Korkut Hikâyeleri'nde çocuğa biçilen konum aslında o dönemin toplumunun çocuğa ve çocukluğa yaklaşımını da yansıtmaktadır. Çocuk sahibi olmak özellikle neslin devamı açısından oldukça önemlidir (İkiz, 2017 s.17). Dede Korkut Hikâyeleri'nde aile olgusu ve ailedeki üyelerin arasındaki ilişkiler betimlenmiştir. Kız ve oğlan çocuklarının görev ve sorumluluklarından, haklarından ve diğer aile üyeleri ile olan ilişkilerinden bahsedilmektedir (Doğan, 2000, s. 31). Neydim, Dede Korkut Hikâyeleri'ndeki ad verme ritüelinden hareketle çocuğun belirli bir yaşa kadar değersiz değil, tanımsız olduğunu ifade eder. Şöyle ki 15 yaşına gelen çocuk önemli olan bir şeyi başardıktan sonra, yeteneğine ya da başka bir ifadeyle başardığı işe göre adlandırılır. Çocuk o zamana kadar adsız olarak varlık göstermiştir. Elde ettiği bu başarı ile hem bir isim sahibi olur hem de yetişkinlerin dünyasına adım atmaya hak kazanır. Dolayısıyla çocuk o zamana kadar tanımsız bir varlıktır (Neydim, 2003, s. 30). Ad verme töreni bir yiğitlik törenidir, erkek çocuklarının babalarına kendilerini kanıtladıkları, onlara ocaklarının tütmeye devam edeceğini gösterdikleri bir ritüeldir. Bu ritüel sonrası babanın oğluna armağanları arasında ev de olduğu bilinir. Bunun anlamı ise bu törenden sonra çocuğun artık tam erkek, yani yetişkin sayılması ve kendi başına bir ev yönetecek hale geldiğinin toplumsal kabulüdür (Doğan, 2000, s. 29). Geleneksel Doğu kültürlerinde çocuğun görevi süratle olgunlaşmak ve yetişkin olmaktır (Doğan, 2000, s. 104). Tanzimat öncesi dönemde ilk akla gelen eserler Nâbi'nin *Hayriye-i Nâbi* (1791) ve *Lütfiye- Vehbî* (1791) olarak ifade edilebilir. Her iki eser de çocuklara hitap eden içeriklerden ziyade, yol gösterici nasihâtler, ahlâkî öğütler ve iyi insan olmak için gerekli olan

hususlar hakkında bilgiler içerir (Yılar & Turan, 2007, s. 237). Oldukça didaktik olarak kaleme alınmış bu eserlerin çocukları yetişkinlerin dünyasına hazırlamak amacı güttüğü apaçık ortadadır.

Tanzimat'ın ilanı ile Osmanlı'da batılılaşmanın hız kazandığı ve devletin her alanda bir modernleşme sürecine girdiği görülmektedir. Bu dönemde özellikle Fransızca eserlerin çevirisi dikkat çekmektedir. Batı'daki Aydınlanma fikirlerinin Osmanlı'yı etkilemeye başladığı 18. yüzyıl itibarıyla kılık kıyafet ve toplumsal yaşama katılımları açısından yetişkinlerden farklı olmayan ve yedi yaşında yetişkinlerin dünyasına katılan çocuğa yönelik bakış açısı da değişmeye başlar ve çocuklara uygun kitap hazırlama ihtiyacı oluşur (Neydim, 2003, s.32). Araştırmacılar Türk edebiyatında çocuk yazınının başlangıcını ağırlıklı olarak Tanzimat Dönemi olarak görmektedirler. Matbaanın ülkemize 300 yıl gecikmeli olarak gelmesi şüphesiz yazınsal eserlerin üretimini de olumsuz etkilemiştir. 1869 yılında yayımlanan *MümeYYiz Dergisi* Osmanlı'daki ilk çocuk dergisi olma özelliğine sahiptir. Bu dergi de çocuğa bakışın değişimi hakkında fikir vermektedir. Dergide çocuklara sokaklarda oynamak yerine mektebe gidip yeni bilgiler öğrenmelerinin gerekliliği hakkında vurgu yapılır. Ayrıca özellikle Fransızcadan çevrilmiş hikâyeler ve manzumelere yer verilmiştir ancak bunların gerek dil gerek üslup açısından pek de çocuklara hitap etmediği ifade edilebilir (Duman & Doğdu, 2015, s. 204). Tanzimat Dönemi'nin ilk çocuk yazını eserleri Ahmet Mithat Efendi'nin *Şinasi* kitabı ve Recaizade Mahmut Ekrem'in Türkçeye çevirdiği *La Fontaine'in fabllarıdır*. Ahmet Mithat Efendi, Şinasi ve Muallim Naci ayrıca manzum fabllar yazarak çocuk yazınına katkıda bulunmuşlardır. J.J. Rousseau'nun önemli eseri *Emile*, Ziya Paşa tarafından yine bu dönemde Türkçeye kazandırılmıştır. Klasikler tıpkı Almanya'da olduğu gibi çocuklar için akla ilk gelen eserler olmuştur ve bu bağlamda 1862 yılında Fenelon'un *Telemak* romanı Kâmil Paşa tarafından, Daniel Defoe'nin *Robinson Crusoe* romanı ise 1864 yılında Mahmut Nedim Yusuf tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Bunları sırasıyla; 1872 yılında Jonathan Swift'in *Guliver'in Seyahatleri* (çev. Mahmut Nedim), 1883 yılında *Merkez-i Arza Seyahat* (çev. Mehmet Emin) ve 1887 Jule Verne'in *Balonla Beş Hafta Seyahat* (çev. Mehmet Emin) takip etmiştir (Erten, 2011, s. 33-34). Görüldüğü üzere Batı'daki Aydınlanma hareketi çeviri eserler aracılığıyla aktarılmaya çalışılmıştır. Neydim özellikle Jule Verne'nin kitaplarının çevrilmesini, çocuğu bilime yöneltme çabası olarak yorumlamaktadır (2003, s. 43). Tanzimat Dönemi'ne bakıldığında oluşturulmak istenilen yeni toplumun yetişkinlerini yaratmak için genel olarak Aydınlanma fikirlerinin etkisiyle çocuk yazınında didaktik ve ahlâkçı bir yol izlendiği ve idealize bir çocuk figürü çizerek bu karakteri hayata geçirmek için çabaladığı görülmektedir (Neydim, 2003, s.43). Bu dönemdeki çevirilerin ilerleyen süreçte Türk edebiyatının genelinde olduğu gibi çocuk yazınında da şekillendirici rol oynadığı görülmektedir (Paker, 1987, s.40).

Türk eğitim tarihi ve pedagojisi açısından oldukça önemli olan ve 1910 ile 1926 yılları arasında çıkan *Tedrisât-ı İbtidâiyye Mecmûası*'nda özellikle müzik eğitimi ve yazının çocuk eğitimdeki önemi vurgulanır. II. Meşrutiyet çocuk yazının tartışılmaya başlandığı ve birçok eserin yazıldığı bir dönem olarak kabul edilir. Tevfik Fikret'in *Şermin* ve Ali Ulvi Elöve'nin *Çocuklara Neşideler* eserleri bu dönem çocuk yazınına örnek teşkil etmektedir (Sinar, 2007, s. 62). 20. yüzyılın başlarında tüm dünyada olduğu gibi Osmanlı'yı da etkisi altına alan milliyetçilik ruhu Türk çocuk yazınında da kendini hissettirir. Ziya Gökalp bu bağlamda ifade edilmesi gereken önemli bir isimdir. Gökalp, yazdığı kitaplarda çocukların eğitiminin tamamen milli anlayış doğrultusunda olması gerektiğine vurgu yapmış; ulusal kimlik ve vatan sevgisi gibi değerlerin çocuklara yazın aracılığıyla aktarılması gerektiğini savunmuştur. Yeni bir milletin inşası için çocuk yazınına önemli bir araç olarak görür (Gökalp, 1973, s. 50-51). Çocuklara yönelik eserler incelendiğinde özellikle şiir türünün yaygın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda birçok şair ve eserin yanı sıra Ziya Gökalp'in *Kızıl Elma'sı* (1915), Siracettin Hasırcıoğlu'nun *Çocuk Şiirleri* ve Fuat Köprülü'nün *Mektep Şiirleri* dikkat çekmektedir (Erten, 2011, s. 34).

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilânından sonra özellikle çeviri çocuk eserleri alanında bir süre duraksama yaşanır. Tanzimat'ın batılılaşma politikası yeni kurulan cumhuriyette devlet ideolojisine dönüşmüş ve Tanzimat'ın öncü yazarları çeviri eserlerin ruhunu taşıyan, batı kültürü etkisinde eserler ortaya koymuşlardır. 1945 itibarıyla klasiklerin yeniden çevrilmesi söz konusu olunca bu durum çocuk yazınına da sirayet etmiş ve çocuk klasikleri de yeniden çevrilmiştir (Neydim, 2003, s.48).

Neydim tez çalışmasında bir kaynakça çalışması yapmış ve 1960-1990 yılları arasında Türkçeye en çok çevrilen yazarlar ve eserleri derlemiştir. Bu çalışmada onar yıllık dilimler dikkate alındığında her üç dilimde de en çok çevrilenler listesinde 141 çeviri ile Jules Vernes'in çeşitli kitapları, 66 çeviri ile Grimm Kardeşler'in masalları ve 54 çeviri ile Enid Blyton'un çeşitli kitapları ilk üçte yer almaktadır.

70'li yıllarda ağırlık çeviri eserlerden özgün eserlere kaymış ve özellikle sola dönük siyasi içeriklerin olduğu çocuk kitapları fazla baskı yapmıştır. Aziz Nesin, Erdal Öz, Rifat Ilgaz, Fakir Bayburt gibi isimler bu dönemde çocuk kitapları da yazmışlardır ve yerli çocuk yazını oluşturma gayreti ortaya konmuştur (Neydim, 2003, s.53-54). 80'li yıllara gelindiğinde Almanya ile kıyaslandığında Türk çocuk yazınında yetişkin tahakkümü dikkat çekmektedir. Özgün eserlerin sayısı artsa dahi, çocuk yazını çeviri merkezli kalmış ve "yerli çocuk yazını" oluşturma çabaları istenilen düzeye ulaşmamıştır (Neydim, 1998, s.44). Çocuğun bağımsızlığını ve kendine has gerçekliği dikkate alınmamış, çocuk şekillendirilmesi gereken bir yatırım aracı olarak görülerek birtakım ideallere uygun karakterler canlandırmak ve bu ideal değerleri yeni kuşaklara edebiyat yoluyla aktarmak şeklinde olmuştur.

Türk çocuk yazınında didaktik anlayış 1990'lı yıllarda da devam etmiş ve Almanya'nın 1970'li yıllarda ulaştığı çocuğu merkeze alan yaklaşımın çok gerisinde kalmıştır. Buyurgan bir ifadeyle idealize karakterler inşa etmeye çalışan kitaplar çocuk gerçeğinden kopuk olması nedeniyle çeviri eserler bu açığı kapatmış ve yerli çocuk yazınının gelişiminin önüne geçmiştir. Görsel ve işitsel medyanın da gelişimi ile kitaplara olan ilgi azalmıştır. 90'lı yıllarda özellikle kızlara yönelik kitaplar dikkat çekmektedir. Söz konusu eserlerde eğitici ve didaktik söylem bugün de hâlâ geçerliliğini korumaktadır. İdealize edilmiş karakterler ve kahramanlar günümüzde de karşımıza çıkmaktadır. Normlara uygun hareket eden, kimlik gelişimleri toplumsal olarak belirlenmiş bu kahramanların hikâyeleri toplumsal olarak belirlenmiş değerlere uygun olarak tamamlanır (Neydim 2005, s.20). İpek Ongun'un *Bir Genç Kızın Gizli Defteri* serisi bu bağlamda örnek teşkil etmektedir.

3.2.1. Türkiye'de Çocuk Yazınında Sansür

TDK sansürü şu şekilde tanımlar: "Her türlü yayının, sinema ve tiyatro eserinin hükümetçe önceden denetlenmesi işi; sıkı denetim".⁴ Sansür tarih boyunca var olmuş bir kavramdır. Edebiyat ve sanatta kitapların, tiyatro oyunlarının, gazete ve dergilerin hatta filmlerin yasaklanması ya da kısıtlanması şeklinde gerçekleşir. Çocuk yazını söz konusu olduğunda, elbette sansüre de değinmek gerekir. Kültürlerarası iletişimi sağlayan bir olgu olan çeviri, sansür söz konusu olduğunda bu aktarıma ket vurabilmektedir. Çeviride sansür en genel tanımıyla kaynak metindeki bazı sözcüklerin ya da kısımların değiştirilerek, uyarlanarak, eklemeler ya da çıkarmalar yaparak erek metne aktarılmasıdır. Bazı durumlarda kitabın yasaklanması dahi söz konusu olabilir. Sansürün nedenleri siyasi, kültürel, ideolojik ya da dini olabilir. Erek kültürde tabu sayılan müstehcen veya erotik sözcüklerin ya da kurguda yer alan sahnelerin sansürlenmesi de sık karşılaşılan bir durumdur (Taş, 2018, s. 60). Bu bağlamda edebi dizgeyi kabul görmüş toplumsal normların dışına çıkmaması için kontrol eden ikili bir etmen bulunmaktadır. Bunlardan ilki çevirmen, eleştirmen, öğretmen ve araştırmacıların yer aldığı edebî dizgeyi içeriden

⁴ <https://sozluk.gov.tr/>

kontrol eden uzmanlardır. Diğeri ise dizgeyi dışarıdan kontrol eden güç odakları yani medya, eğitim kurumları, siyasi veya dini partiler ve yayınevleridir. Patronaj olarak ifade edilen ve gücü elinde bulunduran bu grup eserlerin çevrilmesini sağlayan da engelleyen kuruluşlardır (Karadağ & Bozkurt & Alimen, 2015, s.97).

Ülkemizde çocuk yazını 1117 sayılı ve 1927 tarihli Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu hükümlerine tabiidir. Kanunun birinci maddesinde şu ifade yer alır. “Ülkemizde 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacağı anlaşılan mevkute ve mevkute tanımına girmeyen diğer basılmış eserler aşağıdaki maddelerde gösterilen sınırlamalara tabi tutulur.”⁵ Söz konusu kanun 2019 yılında üçü çocuk ve gençlik yazını türünden olan dört kitabın muzır yani zararlı ilan edilmesinin ardından yeniden gündeme gelmiştir. 27 Eylül 2019 tarihinde Resmî Gazete ’de yayımlanan kararla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Elisabeth Brami'nin *Erkek Çocuk Hakları Bildirgesi* ve *Kız Çocuk Hakları Bildirgesi* (Yapı Kredi Yayınları, 2017); Francesca Cavallo ile Elena Favilli'nin *Asi Kızlara Uykudan Önce Hikâyeler* (Hep Kitap, 2017) ve *Sünnetçi Kız* (Cinius Yayınları, 2018) isimli kitaplar için kısıtlamalar getirmiştir. 24 Haziran 2022 tarihinde ise Resmî Gazete’de yayımlanan kararla Gümüşü Yayınları tarafından basılan *Çıtır Çıtır Felsefe* dizisinin yedi kitabı (*Aşk ve Dostluk, Cesaret ve Korku, Diktatörlük ve Demokrasi, İyi ve Kötü, Küçükler ve Büyükler, Oğlanlar ve Kızlar*) ‘muzır’ ilan edilmiştir. Muzır ilan edilen kitaplar kanun gereği yalnızca 18 yaşından büyüklere ve içi görülmeyen zarf veya poşet içerisinde satılabilir. *Çıtır Çıtır Felsefe* dizisinin yazarı Brigitte Labbé, kitaplarıyla çocukların eğitimine ve gelişimine sunduğu katkıdan ötürü 2019 yılında, Fransa Eğitim Bakanlığı tarafından ülkenin en yüksek devlet nişanı olan Legion d’Honneur ile ödüllendirilmiştir. Dizinin tüm kitapları, 25’ten fazla ülkede çocuklar, ebeveynler ve eğitimcilerin başucu kitapları olarak gösterilmektedir.

12 Nisan 2023 yılında Türkiye Yayıncılar Birliği’nin Düşünce ve İfade Özgürlüğü Ödülleri Töreni’nde Yayınevi Ödülü’nü alan ve Gümüşü Yayınları adına konuşan Mine Soysal kitaplara getirilen kısıtlamalara tepki göstermiştir.⁶ Çocukların psikolojik ve fizyolojik gelişimleri açısından sakıncalı olduğu gerekçesiyle korunmaları amacıyla bazı kitaplara kısıtlama getirilmesi ülkemizde bazı çevreler tarafından desteklenirken, bu kararların siyasi olduğunu ifade eden diğer çevreler tarafından tepkiyle karşılanmaktadır. Ülkemizde çocuk yazınında özellikle toplumsal cinsiyet, müstehcenlik, cinsiyet kimliği, LGBT+ ve cinsellik ile ilgili konular tabu sayılmakta ve muzır neşriyat kapsamında değerlendirilmektedir.

Oysa çocuğun gelişimi gereği bu konulara merak duyması ve gelişimine uygun dille yazılmış kitaplarla bu merakını gidermesi oldukça doğal bir durumdur. Çocuk hakları aktivisti Hatice Kapusuz, müstehcen bulunan kitapların genellikle çocukların cinsel gelişime dair olduklarını vurguluyor. Kapusuz, çocuğun gelişiminin ve bedenini tanınmasının doğal bir yansımasının müstehcen diye konuşmaya, sormaya kapatılması durumunda cinsel bölgelerdeki sağlık sorunlarını fark edememe ve bedeni ile kurduğu ilişkiyi bozma risklerinin de ortaya çıktığını vurguluyor. Ancak daha vahim durumun ise çocuğun gelişimine uygun içeriklere ulaşamaması durumunda cinsel istismara karşı risk oluşturması olarak ifade ediyor⁷.

⁵ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1117.pdf

⁶ https://gunisigikitaplgi.com/haberler/turkiye-yayincilar-birligi-2022-dusunce-ve-ifade-ozgurlugu-odulleri-sahiplerini-buldu/

⁷ https://susma24.com/arzulanan-sansur-cocuk-kitaplari-dosyasi-ii-toplumsal-cinsiyet-ve-mustehcenlik-iddialarinin-arasinda-dogruyu-aramak/

Söz konusu kanun gereği çevirmenler ve yayınevleri daha dikkatli ve seçici davranmak zorunda kalmaktadırlar. Yayınevleri ocukların gelişimi için "zararlı" ya da "sakıncalı" görülebilecek eserleri basmaktan, çevirmenler de çevirmekten ekinebilmektedirler. Bu konuda bazı çevirmenlerin goruşlerine yer vermek yerinde olacaktır. Fuat Sevimay'ın '*eviri'bilirsin!*' kitabında "evirmenin yazarın niyetini aşma ozgurluğu yoktur ama bu niyet dahilinde büsbütün ozgurdur," şeklinde bir cümlesi vardır. Gazete DuvaR'ın 6 Ekim 2020 tarihli "Bir mesele olarak ocuk edebiyatı: Çevirmenler anlatıyor." başlıklı yazısında, özellikle ocuk yazını alanında çalışan evirmenler, Sevimay'ın bu goruşine paralel goruşte olduklarını ifade etmişlerdir ⁸. Eksiltme yöntemini çevirmenler ağırlıklı olarak sadece kitaptaki bir kelime ya da kavramın, çocuğun metinle kuracağı ilişkiyi sekteye uğratabilecek ve ozulemeyecek bir sorunu aşmak için gerekli gördüklerinde uygun bulmaktalar. Uyarlamalarda ise yazarın niyetini aşmayacak şekilde yapılmasını uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Çevirmen 'söylenen'i değil, 'söyleyiş'i değiştirebilir mantığı ağırlıklı olarak kabul gören goruştur.

4. Peter Hartling ve Necdet Neydim

Peter Hartling ağdaş Alman edebiyatının en önemli isimlerinden biri olarak görülmektedir. 1933 yılında Almanya'nın Chemnitz şehrinde doğmuştur. Çocukluğu, II. Dünya Savaşı yıllarında geçmiştir. Savaştan sonra liseyi bitirmiş ve gazetecilik mesleğine atılmıştır. Hartling 1974'ten sonra gazeteciliği bırakmış kitap yazmaya başlamıştır. *Büyükanne* [Oma, 1975] adlı romanıyla 1976 Alman Gençlik Edebiyatı odulu'nu, *Benjamin Anna'yı Seviyor* [Ben liebt Anna, 1979] ve *Sofie Hikâye Anlatıyor* [Sofie macht Geschichten] ile 1980 Zürih ocuk Kitabı odulu'nu (La vache qui lit) almıştır. Alman edebiyatına katkılarından dolayı 2003 yılında Alman Kitap odulu'ne değer bulunmuştur. Çocuklar için yazdığı kitaplar arasında, Türkçeye evrilmiş *Aslanlarını Arayan ocuk* (Das war der Hirbel, 1973) ve *Büyükbaba Taşınıyor* (Alter John, 1981) dışında da sevilerek okunan pek çok yapıtı bulunmaktadır. Halen hayatta ve Almanya'da yaşamaktadır ⁹.

Necdet Neydim, İstanbül Üniversitesi Yabancı Diller Yukse Okulu Almanca Bolumu mezunudur. Uzun yıllar İstanbül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi eviribilim Bolumu Almanca Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'nda gevr almış ve profesör olarak emekli olmuştur. Bertholt Brecht, Peter Hartling, Christine Nostlinger, Günter Grass, Erich Kastner, Janosch gibi yazarların yapıtlarını dilimize kazandırmıştır. şiir ve ykw evirilerinin yanı sıra ocuk edebiyatı üzerine kuramsal çalışmalar da sürdüren Neydim'in bu alandaki belli başlı kitapları, *ocuk ve Edebiyat* (2000), *eviri ocuk Edebiyatı* (2003), *Genç Kız Edebiyatı* (2005), *İlk öğretimde ocuk Edebiyatı* (2007). İlk şiir kitabı *Sen İşhk almayı Bilir Misin?* (2008) ve ardından *İki Gözüm zumum* (2012) Günışığı Kitaplığı tarafından yayımlanmıştır. ocuk ve İlgengenlik Kulturu ve Edebiyatı Araştırmacıları Derneği (IKEDAD) ile ocuk Araştırmaları Merkezi'nin (AM) kurucu başkanı, ocuk Hakları Koalisyonu ve ocuk İhmal ve İstismarını nleme Platformu'nun kurucu üyesidir. *Sozelti* isimli online ocuk ve gençlik edebiyatı dergisinin kurucu yayın yonetmenidir ¹⁰.

5. Analiz

Kuramsal ereve bolumunde ifade edildiği üzere, bu çalışmada erek metin söylemi Alvstad'ın ocuk yazını çevirilerinde üzerinde durduğu hususlar işığında ele alınmıştır. Kaynak metinde yer alan aşk ile ilgili söylemin, erek metne aktarılırken ideolojik bir manipülasyona ya da sansüre uğrayıp uğramadığı

⁸ <https://www.gazeteduvar.com.tr/bir-mesele-olarak-cocuk-edebiyati-cevirmenler-anlatiyor-haber-1500917>

⁹ <https://gunisigikitapligi.com/kisiler/peter-hartling/>

¹⁰ <https://gunisigikitapligi.com/kisiler/necdet-neydim/>

açısından incelenmiştir. Örnekler; sözlü ifadeler, duygu içeren anlatımlar, fiziksel temas ve çıplaklık olarak dört alanda sınıflandırılarak değerlendirilmiştir.

5.1. Sözlü İfadeler

1	KM	Du Holger, sag mal, wie is'n das, wenn man verknallt ist? (s.11)
	EM	"Hey, Holger, söylesene, âşık olmak nasıl bir şey?" (s.17)
2	KM	War nicht so gemeint. Richtig verknallt ?, fragt er. (s.11)
	EM	"Öyle demek istemedim. Gerçekten kapıldın mı?" diye sordu. (s.17)
3	KM	Sie könnte denken, er wollte sich an sie ranmachen . (s.17)
	ER	Ona asılmak istediğini düşünebilirdi Anna o zaman. (s.25)
4	KM	Den hat's erwischt , sagte Holger. (s.20)
	ER	"Bu adam âşık ," dedi Holger. (s.28)
5	KM	Ich geh jetzt mit der Anna, sagte er. (s. 23)
	EM	"Ana'yla çıkıyorum ," dedi. (s.31)
6	KM	Holger fragte die Mädchen auch immer, ob sie mit ihm gehen wollten. (s.40)
	EM	Holger kızlara hep kendiyle çıkıp çıkmayacaklarını sorardı. (S.51)
7	KM	Liebe Anna! Du warst heute gemein, wo du gelacht hast. Ich kann eben nicht so gut Fussball spielen wie der Jens. Dafür kann er noch immer nicht schwimmen, was ich aber toll kann. Dann hättest du auch gelacht, wenn der Jens ersoffen wäre. Das hat mir nicht gefallen, dass du gelacht hast. Ich bitte dich, das nicht mehr zu tun. Denn sonst gefällst du mir. Nun frage ich dich: Willst du mit mir gehen?
	EM	Sevgili Anna! Bugün gülmekle acımasızlık ettin. Jens kadar iyi Futbol oynamıyorum işte. Ama, o da benim kadar iyi yüzemez. Jens boşulmuş olsaydı, gülecek miydin? Gülmen hiç hoşuma gitmedi. Senden bunu bir daha yapmamamı rica ediyorum. Çünkü aslında senden hoşlanıyorum. Şimdi soruyorum: Benimle çıkar mısın? Sevgiler, Benjamin. (s.51)
8	KM	Lieber Ben, Ich habe deinen Brief bekommen. Ich finde ihn schön. Was du sagst, finde ich auch schön. Gehst du weg, wenn die Ferien sind? Oder können wir was miteinander machen? Deine Anna. (s.50)
	EM	Sevgili Ben, Mektubunu aldım. Çok hoşuma gitti. Söylediklerin de hoşuma gitti. Tatilde bir yere gidiyor musun? Gitmiyorsan birlikte bir şeyler yapalım mı? Sevgiler Anna (s.62)

İlk iki örnekte yer alan "verknallt sein" Türkçede âşık olmak, vurulmak, kapılmak anlamına gelmektedir ve erek metinde bu şekilde yer almaktadır.

Üçüncü örnekte yer alan "sich ranmachen" birebir karşılığı olan "asılmak" fiili ile çevrilmiştir.

Dördüncü örnekteki "den hat's erwischt" Türkçede kapıldı, tutuldu, âşık anlamına gelmektedir ve çevirmen yine bağlam içerisinde en yakın karşılığı tercih etmiştir.

Beş ve altıncı örneklerde "mit jemandem gehen" ifadesinin birebir karşılığı "birisiyle çıkmak" tır.

Mektuplarda yer alan ifadelerde de kaynak metin ile erek metin arasında herhangi bir uyumsuzluk söz konusu değildir.

Tüm örneklerde çevirmen kavramları erek dildeki birebir karşılıkları ile aktarmış ve herhangi bir manipölasyon ya da sansür uygulamamıştır. Söz konusu cümlelerde geçen ifadelere tek tek baktığımızda her iki dilde de 10-12 yaş çocukların kullandıkları jargona çok uygun, argo olmayan ifadeler kullanıldığını görmekteyiz. Yedinci ve sekizinci örnekler çocukların birbirlerine yazdıkları mektuplardır. Her iki mektupta çevirmen kaynak dildeki iletiyi erek dil geleneğine en uygun şekilde aktarmış ve herhangi bir manipölasyon, sansür ya da kaynak metinden sapacak bir uyarlama söz konusu değildir.

5.2. Duygu İçeren Anlatımlar

1	KM	Stimmt das, was du mir geschrieben hast? Was? Dass du mich magst? Ja, das stimmt. Ich mag dich auch. (s.64)
	EM	"Bana yazdıkların doğru mu?" "Hangisi?" "Benden hoşlandığın." "Evet, doğru." "Ben de senden hoşlanıyorum." (s.76)
2	KM	...wenn man verknallt ist denkt man andauernd an das Mädchen. Und es ist so, als ob man Bauchweh hat. Wirklich. (s.11)
	ER	"Bak," dedi Holger, "insan âşık olunca , hep o kızı düşünür. Karın ağrısı gibi bir şeydir bu. Gerçekten." (s.17-18)
3	KM	Ich mag dich aber, sagte er. Das hatte er gar nicht sagen wollen. Ui! Schrie er. (s. 18)
	EM	"Ben seviyorum ama," dedi Benjamin. Bunu söylemek istememişti aslında. "Off!" diye bağırdı. (s.25)
4	KM	Ich finde die Anna doch gut. Jetzt kribbelte es nicht mehr. Er fühlte lauter kleine Stiche. (s.22)
	EM	Ben Anna'dan hoşlanmaya başladım. Artık Benjamin'in için karıncalanmıyor , her yanına bıçaklar saplanıyordu sanki. Kendi kendini yumruklamak geliyordu içinden. (s 31)

Birinci örnekte yer alan "jemanden mögen" ifadesinin Türkçe karşılığı birisinden hoşlanmak veya sevmektir. Çevirmen burada anlamı olduğu gibi aktarmıştır.

İkinci örnekteki "Bauchweh" karın ağrısı anlamına gelmektedir ve birebir karşılığı ile çevrilmiştir.

Dördüncü örnekte yer alan "jemanden gut finden", birinden hoşlanmak ya da birini beğenmek anlamındadır. "kribbeln" ve "kleine Stiche" yine birebir karşılığı olan karıncalanma ve bıçakların saplanması şeklinde çevrilmiştir.

Duygu içeren anlatımlar başlığı altında incelenen örneklerde de herhangi bir ideolojik manipölasyon ya da sansür söz konusu değildir. Çevirmen kaynak metindeki dilsel iletiyi erek metin dil geleneği çerçevesinde Türkçeye çevirmiştir.

5.3. Fiziksel Temas İçeren Anlatımlar

1	KM	Plötzlich legte sie die Arme um ihn rum, drückte ihn an sich. (s.53)
	EM	<i>Anna birden ona sarılıp, sıkıca göğsüne bastırıldı. (s.65)</i>
2	KM	Ich liebe Anna.... Anna ist anders als andere Mädchen. Anna hat ein schönes Gesicht. Wegen den Augen. Wahrscheinlich mag mich Anna. Ich mag Anna. Ich mag Anna sehr. Anna hat mich beinahe geküsst. Anna hat wirklich die schönsten Augen. (s.54)
	EM	<i>Anna'yı seviyorum... Anna diğer kızlardan farklı. Anna'nın güzel bir yüzü var. Onu güzelleştiren gözleri. Sanırım Anna da benden hoşlanıyor. Ben Anna'dan çok hoşlanıyorum. Anna az kalsın beni öpüyordu. Anna'nınkiler gerçekten en güzel gözler. (s.67)</i>
3	KM	Sie lagen nebeneinander , eine Weile. Er mit dem Rücken zu Anna. Dreh dich doch mal um. Er drehte sich um und ihr Gesicht lag vor seinem. Sie atmete und er fühlte ihren Atem auf seinen Backen, seiner Stirn. Er machte die Augen zu. Sie fuhr ihm mit dem Finger übers Gesicht und plötzlich über die Lippen. Es kitzelte. Pass auf, ich beisse dich. Tu's doch, sagte sie. Er öffnete die Augen nicht, er zog sie an sich und biss zu. Aua, mein Arm, schrie sie auf. Er lachte. Du bist warm, sagte er. Jetzt schlafen wir aber, sagte sie. Ich bin nicht müde. Ich auch nicht. Anna lachte, sprang auf und hüpfte über ihn weg. Komm, Ben, wir setzen uns raus auf die Schienen und lesen Mickymaus. Magst du? Er mochte alles, was sie mochte. (s.64)
	EM	<i>Yan yana uzandılar bir süre. Benjamin Anna'ya sırtını dönmüştü. "Dönsene bu tarafa." Benjamin döndü. Yüz yüze geldiler. Anna nefes almaya, Benjamin onun soluğunu yanaklarında, alnında hissetti. Gözlerini kapadı. Anna parmaklarını onun yüzünde gezdirip, aniden dudaklarına götürdü. Benjamin gıdıklandı. "Dikkat et ısıtırım." "Yapsana," dedi Anna. Benjamin gözlerini açmadı; onu kendine çekip ısırdı. "Ay, kolum!ı diye bağırdı Anna. Benjamin güldü. "Sıcaksın," dedi. "Şimdi uyuyoruz ama," dedi Anna. "Yorgun değilim." "Ben de değilim." Anna güldü, yerinden fırladı ve Benjamin'in üstünden atladi." Gel, Ben. Raylara oturup, Miki Fare okuyalım. İster misin?" Benjamin onun hoşuna giden her şeyi isterdi. (s.78)</i>
4	KM	Sie blieb stehen, blinzelte und sagte: Aber einen Kuss kannst du mir geben. Er machte ungeheuer schnell. Dabei erwischte er mit den Lippen ihre Nase und erst am Schluss ihren Mund. (s.65)
	EM	<i>Anna durup, ona baktı. "Ama bana bir öpücük verebilirsin," dedi. Benjamin bu işi müthiş bir hızla yaptı. Önce Anna'nın burnuna geldi öpücüğü, sonra ağızına. (s.79)</i>

Fiziksel temas içeren anlatımlar söz konusu olduğunda her ne kadar bir sansür ya da manipülasyon beklentisi oluşsa da çevirmen burada da böyle bir yönetime başvurmamıştır. İki çocuk arasında en doğal

ve saf haliyle hatta gerçekten de çocuksu şekilde yaşanan yakınlaşmaları çevirmen aslına sadık kalarak aktarmıştır. Örneklerde yer alan koyu renkle belirtilmiş ifadeler özellikle fiziksel teması belirtmektedir. Kaynak metindeki ifadeler erek metne birebir karşılıkları ile çevrilmiştir.

5.4. Çıplaklık İçeren Betimlemeler

1	KM	<p>Ich bin ganz nass, sagte Anna. Ich auch, sagte er. Sie zog ihr Kleid über den Kopf und hängte es zum Trocknen an einen Ast. Er fragte sich, ob er sein T-Shirt ausziehen sollte. Weil er sich nicht entschliessen konnte, weil er verlegen war, weil er nicht mehr still sitzen konnte, sprang er auf, preschte ins Wasser und spritzte sich von unten bis oben nass. Jetzt bade ich, sagte er. Er sog sich ganz schnell nackt aus und tauchte ins Wasser. Die Kälte überraschte ihn. Er dachte: Ich schnurre zusammen und werde ganz klein. Anna hatte ihm erst verblüfft zugeschaut, sich dann ebenfalls ausgezogen und zappelte neben ihm im Wasser. Aua, ist das eisig! Sie klammerte sich an ihn wie ein Affchen. Er riss sie mit sich unters Wasser. Los lies er sie nicht. Als sie zusammen auftauchten, spuckten sie, japsten und gurgelten, und er fand es herrlich, sie zu spüren wie einen Fisch. Im Wasser bin ich leicht. Du kannst mich tragen, sagte sie. Ben hielt sie auf den Armen und spürte kaum ihr Gewicht. Er wiegte sie hin und her. Sie sagte: Du darfst mich nicht so angucken. Ich guck dich gar nicht an, behauptete er. Und guckte sie umso genauer an. Lass mich los, bat sie. Ich möchte raus. Nein. Er drückte sie fest an sich und wollte sich wärmen Bitte, bitte Ben! Also gut. Auf einmal schämte er sich, als sie nackt vor ihm herlief. Er blieb stehen, drehte sich um und schaute auf den See. Wir haben nichts zum Abtrocknen, jammerte Anna. Du musst nur hin-und herrennen. Und wenn uns jemand sieht? Da ist doch keiner, Quatsch. Er kam sich unheimlich erwachsen vor. Er lugte nach ihr. Sie hatte ein knallrotes Frotteehöschen an und rannte mit wirbelnden Armen um einen Baum herum. Er zog sich ebenfalls die Unterhose an, setzte sich auf den Baum und bibberte am gangen Leib. Ana merkte es, brachte ihr Kleid und sagte: Deck dich zu. (s.78-79)</p>
	EM	<p>"Sırlıklam oldum," dedi Anna. "Ben de," dedi Benjamin. Anna giysisini başından çekip çıkardı ve kuruması için bir dala astı. Benjamin, tişörtümü çıkarsam mı acaba, diye düşündü. Karar veremiyor, utanıyordu; öylece susup oturmayacağı için ayağa fırlayıp, suya atladı ve kendini tepeden tırnağa ıslattı. "Şimdi yüzeceğim," dedi. Bir çırpıda çırılçplak soyunup, suya daldı. Su beklediğinden çok soğuktı. Büzülüp küçücük olacağını düşündü. Anna önce şaşkın şaşkın baktı; sonra o da soyundu ve Benjamin'in yanına yüzdü. "Ay, su buz gibi!" Bir maymun gibi Benjamin'e sarıldı. Benjamin onunla birlikte suya daldı ve onu bırakmadı, su yüzeyine çıktıklarında tükürüp püskürtüp, soluklandılar. Anna'nın balıkmuş gibi yapması Benjamin'in hoşuna gitmişti. Benjamin onu kucakladı, ağırlığını hissetmedi. İleri geri salladı. "Bana öyle bakıp durma", dedi Anna. "Sana bakmıyorum", diye iddia etti Benjamin. Ama, tepeden tırnağa süzdü onu. "Bırak beni, çıkmak istiyorum."</p>

		<p>"Olmaz." <i>Onu sıkıca kendine bastırđı. Sıcaklığıyla ısınmak istedi.</i> <i>"Lütfen, lütfen, Ben!"</i> <i>"Peki öyleyse."</i> <i>Anna'nın önünde çıplaklığına görünce birden utandı</i> <i>Anna'nın arkasından baktı. Kıpkırmızı havlu küloğü vardı ve kollarını birbirine kavuşturmuş,</i> <i>bir ağacın çevresinde koşup duruyordu. Benjamin de donunu giydi, bir ağacın üstüne oturdu,</i> <i>bütün vücudu titriyordu. Anna bun fark etti. Elbisesini alıp getirdi. "Örtün bununla," dedi.</i> <i>(s.94-95)</i></p>
2	KM	<p>Anna umarmte ihn und zog ihn an sich. Er rührte sich nicht. Sie blieben so lange sitzen. Er fühlte, wie ihre Wärme zu ihm wanderte (s.80)</p>
	EM	<p><i>Anna ona sarılıp kendine çekti. Benjamin karşı koymadı. Uzun süre oturdular. Benjamin onun sıcaklığının kendi bedenine geçtiğini hissetti. (s.96)</i></p>
3	KM	<p>Ihr Gesicht berührte seines. Ben dachte: Es soll gar nicht mehr aufhören. (s.80)</p>
	EM	<p><i>Anna'nın yüzü onun yüzüne değiyordu. Bu an bitmese, diye düşündü Benjamin. (s.96)</i></p>

Son başlığımız olan çıplaklık içeren betimlemeler kısmında Türk çocuk yazını geleneği ile kıyaslandığında ezber bozan bir olay örgüsü dikkat çekse de dikkatli bir okumayla aslında buradaki çıplaklığın müstehcenlikten uzak, tamamen doğal ve çocuksu bir durum olduğunu görürüz. Her üç örnekte de eksiltme, uyarılama ya da sansür yoktur. Kıyafetlerini çıkararak gölde birlikte yüzen iki çocuk bir taraftan tenlerinin temas etmesinden hoşlanırken, diğer taraftan da çocuksu doğallık ve nahiflikten uzaklaşmazlar. Almanca eseri okurken çocukların hissettiği merak, heyecan, utanma ve şefkat duyguları erek metne olduğu gibi aktarılmış ve herhangi bir sansür uygulanmamıştır.

Yukarıda yer alan ifadeler birçok örnek arasından seçilmiştir. Örnekler kültürel uyarılama açısından ele alındığında, çevirmenin böyle bir yöntemle başvurmadığı, erek kültüre uygun hale getirmek için olay örgüsünde herhangi bir değişiklik yapmadığı görülmüştür.

6. Tartışma

Çocuk yazını çevirisi söz konusu olduğunda kuramcılar yeri geldiğinde eksiltme ya da uyarılama gibi çözümlere başvurulmasının doğru bir yaklaşım olduğunu ifade etmektedirler. Ancak bu müdahaleler ideolojik ya da siyasi olursa, tartışma başka noktalara çekilebilir. Yavan ve erek dil geleneğinden uzak salt dilsel bir aktarım da söz konusu olamaz. 1980'lerden itibaren çeviribilimde yaşanan paradigma değişimi ile çevirinin salt bir dilsel aktarım olmadığı, aynı zamanda kültürlerarası bir aktarım da olduğu vurgulanmıştır. Kaynak ve erek kültür arasındaki kültürel kodlar oldukça farklı olabilir. Normlar ve değerler bu farklılığın en önemli nedenidir. Aşk teması, özellikle çocuk dönemi aşkı söz konusu olduğunda, ilk takılacağı engel kaynak ve erek kültür arasındaki değerler farkından oluşacaktır. Söz konusu fark dikkat çekecek boyutta ise, yayınevi de söz konusu eserin çevrilmesine sıcak bakmayacak ya da içeriğine müdahale edecektir. *Benjamin Anna'yı Seviyor* romanını özel kılan, Türk çocuk yazınında çizginin ötesine geçmeye cesaret eden içeriğin herhangi bir müdahaleye uğramadan Türk okuruna aktarılmasıdır. Çevirmenin amacı burada çocuk odaklı, onun duygu dünyasına, psikolojik gelişimine ve yetişkinlerin yönettiği bu dünyada kendi yollarını bulmaya çalışırken hissettiklerini hem kaynak kültür okuru hem erek kültür okuruna hissettirmek olarak ifade edilebilir.

Hans Vermeer her çevirinin bir eylem olduğunu ve her eylemin de bir amacı olduğunu vurgular. Buradan hareketle çeviri eyleminin de bir amacı vardır ve bu amaç çevirmen ve yayınevi tarafından

belirlenir. Burada çevirmen öncelikle yapacağı çevirinin erek kültürdeki işlevini belirlemelidir (akt.Neydim, 2012, s.106). Çevirmenin amacının yanı sıra, işveren, yani yayıncının da elbette bir amacı vardır. Çevrilen eserin satışlarının iyi olması ve içeriği nedeniyle tepkiyle karşılaşılması bu amaçlardan bazıları olarak sayılabilir. Çevirmen ve yayıncı fikir ayrılığı yaşadıklarında çevirmen ya açıklama yaparak kendi fikrinde ısrarcı olabilir ve kabul ettirebilir ya da işi kabul etmeyebilir. Ancak bir metin çocuklara izin verilen şeylere uygun değilse, çevirinin büyük ölçüde değişikliğe uğradığı da bir gerçektir (Shavit, 1991, s.23). Bir metnin çocuk için uygun olup olmadığına yetişkin karar verir. Karar verme sürecinde etkili olanlar ise yazar, yayıncı, eğitimci, kütüphaneci, eleştirmen gibi geniş bir kitleyi içerir. Çevirmenin bu durumda yükümlü olduğu iki şeyin olduğunu söyler Neydim, bunlardan birincisi çözümleyicilik, diğeri ise duyarlılık. Çözümleyicilikten kast edilen, metnin erek dilde doğal bir metin olarak okunabilmesi, duyarlılıktan ise özgün bir yapıtın sahip olduğu değerleri içermesidir (Neydim, 2012, s.100).

Romanın ilk çıktığı Afa Yayınevi çevirmen tercihlerine herhangi bir müdahalede bulunmazken, Gümüşığı Kitaplığı sadece bir noktada değişikliğe gitmiştir. O da Kitabın ilk cümlesi

"Bohr nicht in der Nase, du **Indianer**, sagt Mutter (Hærtling, s.13) cümlesindeki Indianer, yani Kızılderili'nin ırkı bir söylem olarak düşünülüp,

["Katıştırma burnunu, **köylü** sen de", dedi annesi.] şeklinde düzenlenmiş olmasıdır. Bu örnek dışında herhangi bir müdahale olmamıştır.

Bu çalışmayı sürdürürken Neydim ile kısa bir söyleşi fırsatı bularak kendisine bazı sorular yöneltebildim. Konuşmamızı özet olarak eklemek isterim.

Cengiz: Bu romanı çevirmeye nasıl karar verdiniz? Yayınevinin çeviri sürecine herhangi bir müdahalesi oldu mu? Kitabın çevirmeni olarak neler söylemek istersiniz?

Neydim: Bu romanla 1991 yılında, İstanbul Alman ve Avusturya Liselerinin öğrencileri vasıtasıyla tanıştım. O dönemde bir siyasetçinin basında yer alan "Flört etmek ahlâksızlıktır." sözlerinin üzerine 'çocukların da aşkı vardır' düşüncesiyle bu romanı çevirmeye karar verdim ancak amacım yayımlamak değildi. Kısa bir süre sonra Hærtling'in Türkiye'ye geleceğini öğrendik. Halihazırda çevrilmiş olan *Benjamin Anna'yı Seviyor* romanı Afa Yayınevi tarafından 1 ay içinde, Hærtling Türkiye'ye gelmeden yayımlandı. Afa Yayınevi kitaba herhangi bir müdahale de bulunmadı ve çevirmen tercihlerine saygı gösterdi. Kitap 2005 yılında Gümüşığı Yayınları tarafından tekrar basıldı ve her baskı 2000 adet olacak şekilde toplam 6 baskı yapıldı. Bu romanı çevirirken temel felsefem çocuğun öznelliği, teklifi, duygu dünyası gibi öncü kavramları taşımak oldu. Yetişkinlerin sevgiyi algılama şekli değiştiğinde çocukların da bakışının değişeceğine inanıyorum. Bu bağlamda kitapta öğretmenin duruşu ve kritik zamanlarda süreci yönetme şeklinin de çok önemli ve örnek teşkil eden bir yetişkin tutuu olduğunu düşünüyorum. Tüm yaşamın ne kadar doğal olduğunu gösteriyor. Kitap çok saf bir sevgiyi en doğal haliyle anlatıyor. En tartışılan sahne olan gölde çırılçıplak yüzme sahnesi bile tamamen çocuk doğallığı ile müstehcenlikten uzak bir saflıkta anlatılmış. Müstehcenlik çocuk doğallığında değil, yetişkinlerin bakış açısındadır. Ayrıca bu roman Alman edebiyatında ilk psikolojik çocuk romanı olması açısından da önemlidir. Bir taraftan kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet ilişkisini çocuklar üzerinden anlatırken diğeri taraftan Polonya'dan Almanya'ya göç eden Anna'nın bir göçmen olarak kabul sürecini anlatıyor. Anne kitabın başında korkak ve ürkek bir göçmen çocuğu iken, Benjamin tarafından sevilmeye başlanınca, başka bir ifadeyle değer gördüğünü hissettiğinde baskın karaktere dönüşüyor. Hikâyenin

başında baskın gibi görünen ve hikâyeye yön vereceği düşünülen Benjamin (eril taraf) ise Anna (dişi taraf) güçlendikçe karton aslan misali daha edilgen pozisyona geçiyor. Härtling burada, aslında toplumda uygun koşullar sağlandığında kadının ne kadar güçlü olduğunu vurguluyor. Bir taraftan iki çocuk arasındaki saf sevgi ve aşk anlatılırken, psikolojik çözümlemesinde ise Anna bir anne şefkatiyle Benjamin'i iyileştiriyor ve kişisel gelişimine katkı sağlıyor (Neydim, kişisel görüşme, 7 Şubat 2024).

Neydim'in anlattıklarından hareketle, çocukluk çağı aşk romanı gibi görünen ancak çocuğun psikolojik, fizyolojik ve duygusal gelişim evrelerine ışık tutan, çocuğun bakış açısından aktarılan bir hikâye söz konusudur. Çocuk yazınında tartışılan "çocuğa görelilik" sorusuna örnek teşkil eden bir roman olarak değerlendirilebilir.

7. Sonuç

Ülkemizde çocuk yazınında çeviri eserler her zaman merkezi bir konumda olmuştur. Çocuk okuduğu eserleri kendi bağlamı içine yerleştirerek bu eserler üzerinden yabancı dünyaları deneyimler. Çocuk odaklı, yani çocuğun duygu dünyasını, onun yaşadığı ya da yaşama olasılığı bulunan ve okuduğu kitap ya da hikâye ile kendi dünyası arasında bir bağ kurabileceği bir çocuk yazını oldukça önemlidir. Belki de yaşadığı sorun ile o kitapta karşılaşarak sorununu çözebilir. Sigmund Freud "İyi edebiyat psikanalizdir." der. Şöyle ki edebi esere insan davranışları hakkında bilgi kaynağı olarak bakıldığında, edebiyatın insan psikolojisi üzerine konu üretmek ve davranış bozukluklarına çözüm yolları sunmak olan görevi vurgulanmış olur. Bu fikirden hareketle nasıl ki psikanaliz yöntemi insan ruhuna çare olmak için bir araç ise, edebiyat da insan ruhuna iyi gelmek ve onu mutlu hissettirmek için hizmet etmektedir. Okuduğu eserle kurduğu etkileşim kişinin okuduklarından esinlenerek birtakım davranışlar göstermesine, örneğin heyecanlanmasına, neşelenmesine ya da öfkelenip ağlamasına veya sadece yalnız olmadığını hissedip yoğun duygular yaşamasına sebep olur (Özen, 2020, s.2).

Çocuk yazınında da çocukla empati kurabilen bir roman ya da öykü, çocuğun gelişimine büyük katkı sağlayabilir. Ancak yetişkinler, çocuğun ne okuması gerektiğine karar verirken sürekli onları belirli bir kalıba sokmak için uğraşır ve karakterler ile olay örgüsünü ona göre şekillendirirlerse ya da çeviri eserlerde uygun bulunmayan yerler sansürlenirse, çocuk yazını bu durumdan büyük zarar görür. Çocuk yazını ile birlikte elbette asıl zararı çocuklarımız görür. Çocukluk gerçeğinden uzak olmayan eserler onların psikolojik ve fiziksel gelişimlerine uygun şekilde kaleme alınmalı ve okumaları teşvik edilmelidir.

Türk çocuk yazını geleneğine göre *Ben liebt Anna* [Benjamin Anna'yı Seviyor] romanındaki aşk teması ve özellikle fiziksel temas ile çıplaklık içeren sahneler alışlagelmiş konular değildir. Bu roman yüzeysel bir okumayla ve geleneksele fazla bağlı bir yaklaşımla çevrilmiş olsaydı, çocuk için oldukça sığ bir okuma olabilirdi. Çevirmen yaklaşımının ne kadar önemli olduğunu bu romanın çevirisi ortaya koymaktadır. Ülkemizde çevirmenlerce uygulanan bireysel sansürü kurumsal sansür tetiklemektedir. Çevirmenler kaynak metin ile erek kitle okuru arasında bir karar verici olarak önemli rol oynarlar. Dikkat ve tepki çekmek istemeyen çevirmen özellikle siyasi ve kültürel geleneğin dışındaki metinleri daha "uyumlu hale" getirilebilme eğiliminde olabilir. Çevirmenin alandaki uzmanlığı, deneyimi, kendi kültürel birikimi, inandığı değerler veya savunduğu ideolojiler de tetikleyici faktörler olabilmektedir.

Çevirmenin süreci yönetmesi ve yayınevi yaklaşımı açısından bakıldığında eser gerek patronaj gerek çevirmen tarafından herhangi bir sansüre maruz kalmamıştır. Erek dilde doğal bir metin olarak

okunabilen, yazarın niyetini olduğu gibi ifade eden ve özgün bir yapıtın sahip olduğu değerleri de erek kültüre aktarabilen bir eser ortaya çıkmıştır.

Kaynakça

- Alvstad, C. (2010). "Children's Literature and Translation", Handbook of Translation Studies, yay. haz. Y. Gambier ve L. V. Doorslaer, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, 22-27.
- Çoban, B. ve Özarslan, Z. (2003). Söylem ve İdeoloji, Mitoloji, Din, İdeoloji. Su Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2005). Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitimine Atılan İlk Adım. Morpa Kültür Yayınları
- Doğan, İ. (2000). Akıllı Kucuk. Çocuk Kültürü ve Çocuk Hakları Üzerine Sosyokültürel Bir İnceleme. Sistem Yayıncılık.
- Duman, D. ve Mustafa D. (2015). Erken Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinde Tasarruf Bilinci Oluşturma Çabaları. Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, 15(31), 201- 221.
- Ewers, H-H. (n.d.) "Geschichte der deutschen Kinder- und Jugendliteratur. Eine problemgeschichtliche Skizze". <https://www.uni-frankfurt.de/64851467/Geschichte-der-KJL.pdf>. 18.01.2024 tarihinde erişildi
- Gökalp Z. (1973). (Haz. Rıza KARDAŐ), Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul,
- Güçlü, S. (2016). Çocukluk ve Çocukluğun Sosyolojisi Bağlamında Çocuk Hakları. Sosyoloji Dergisi (10zel), 1-22.
- Hall, S. (1977). Culture, the Media and the "Ideological Effect". Curran, J vd. (der) içinde. Mass Communications and Society. Londra: Edward Arnold.
- Hofstede, G., Minkov, M. (2010). Cultures and Organizations, Software Of The Mind, Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival. Mc Graw Hill Companies.
- Josting, P., (2008). Geschichte der deutschen Kinder und Jugendliteratur, yay.haz. Wild, R., Verlag J. B. Metzler. S.276-293
- Karadağ, A. B., Bozkurt, E., ve Alimen, N. (2015). Çeviri ve Yönlendirme: Sabiha ve Zekeriya Sertel'in Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserleri / Translation and Manipulation: Translations of Children's Literature by Sabiha and Zekeriya Sertel. RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (2), 93-112.
- Karrenbrock, H., (2008). Geschichte der deutschen Kinder und Jugendliteratur, yay.haz. Wild, R., Verlag J. B. Metzler. S. 241-248
- Koyuncuoğlu, A. (2021). Çocuk Edebiyatının Dünya'daki ve Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi. Spor, Eğitim ve Çocuk. 1 (1),
- Neydim, N. (1998). Çocukluğun Kısa Tarihi, Edebiyatta Çocuk Figürleri. Bu Yayınevi.
- Neydim, N. (2003). Çocuk Edebiyatı, İstanbul, Bu Yayınevi
- Neydim, N. (2005). Türkiye'de Çeviri ve Telif Eserlerde Genç Kız Edebiyatı. Bu Yayınevi
- Neydim, N. (2012). Kucukprens çevirilerindeki çevirmen kararlarına erek odaklı bakışla karşılaştırmalı bir inceleme. Studien Zur Deutschen Sprache Und Literatur (17).
- Norton, D. E. (1987). Through the Eyes of a Child, USA, Merril Publishing Company
- Onur B. (2007). Çocuk, Tarih ve Toplum, İmge Kitabevi.
- Özen, Ö. (2020). Psikanaliz ve Edebiyat: İki Terapist Yoldaş. Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(1), 9-16.
- Paker, S. (1987). Tanzimat Döneminde Avrupa Edebiyatından Çeviriler, Çoğuldizge Açısından Bir Değerlendirme, Metiş Çeviri, 1987 Güz

- Puurtinen, T. (1998). "Translating Linguistic Markers of Ideology", *Translation In Context*, yay. haz. A. Chesterman, N.G. S. Salvador ve Y. Gambier, Granada, Spain, John Benjamins Publishing Company, s. 177-186.
- Purvis, T., ve Hunt, A. (2014). Söylem, İdeoloji, Söylem, İdeoloji, Söylem, İdeoloji... *Moment Dergi*, 1(1), 9-36. <https://doi.org/10.17572/moment.396355>. Çev: Simten Coşar.
- Reschke, K. (1980). *Memoiren eines Kindes*. Rotbuch Verlag.
- Shavit, Z. (1991). Çocuk Yazını Çevirisinin Yazınsal Çoğuldizgedeki Konumu Açısından Belirlenmesi, Çev.: Pınar Besen, *Metis Çeviri*, Bahar 1991, s. 19-24.
- Sınar, A. (2007). *Çocuk Edebiyatı*, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları
- Tanpınar, A. Hamdi. (2000). *Yaşadığım Gibi*. Dergâh.
- Taş, S. (2018). Sansürün Çeviride İşleyişi ve Patronaj/The Function of Censorship in Translation and Patronage. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (60), 213-233.
- Wild, R., (2008) *Geschichte der deutschen Kinder und Jugendliteratur*, yay.haz. Wild, R., Verlag J. B. Metzler. S.43-92
- Wilkending, G., (2008). *Geschichte der deutschen Kinder und Jugendliteratur*, yay.haz. Wild, R., Verlag J. B. Metzler. S. 171-235
- Yalçın, A. ve Aytas, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Yılar, Ö. ve Turan, L. (2007) *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı*, Pagem Yayıncılık
- UNICEF. (2004, 20 Nisan). Çocuk haklarına dair sözleşme. UNICEF Türkiye. https://web.archive.org/web/20131029185849/http://www.cocukhaklari.gov.tr/condocs//mevzuat/cocuk_haklari_sozlesmesi.pdf. Erişim tarihi: 26.01.2024